

GENERALE SYNODE

DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND IN DE MIDDELBURG.

Volgens opdracht der Generale Synode in het jaar 1893 te Dorrecht gehouden, brengen de Geref. kerken te Middelburg A, B, C, ter kennis aan de Geref. kerken in Nederland, dat de e. k. Generale Synode D. V. zal gehouden worden op

DINSDAG 11 AUGUSTUS en volgende dagen,

terwijl nadere aanwijzingen later zullen worden bekend gemaakt. Opdat het Agendum tijdig verzonden kan worden, verzoeken zij van de Scribae der a. s. Provinciale Synoden

voor Zondag 14 Juni

aan het adres van den laatstonderteekende opgave van namen en woonplaatsen der afgevaardigden hunner Synode en van de door haar ter behandeling voorgestelde punten, met alle andere stukken, die tijdens de Synode ter tafel dienen te zijn, en tevens van de Deputaten der laatstgehoudene Generale Synode toezending van de Rapporten en opgave van de namen der Rapporteurs.

Namens de Kerkeraden, A. LITTOIJ, W. H. OOSTEN, J. D. N. D. VELDEN.

P. S. De Kerkeraden verzeken andere leden, dit wel te willen overnemen.

Buitenland.

Engeland. Het oordeel van een Engelschman over de Transvaalsche toestanden.

Het is inderdaad verheffend op te merken, hoe men in Christelijke kringen in Engeland toont aan de Transvalers recht te kunnen laten wederen, en dat niettegenstaande de nationale trots zich moet gekrenkt gevoelen, nu ten tweeden male Engelschen zulk een gevoelige les van de Transvalers ontvingen.

Het Christelijk Engeland zegt: «de grootste ramp zou geweest zijn, indien Dr. Jameson's aanslag ware gelukt. Niet weinig is men ook in Christelijke kringen verontwaardigd over het gedicht van den beroemden «poet Louisa Austin, die in smakelooze verzen de schanddaad van Jameson zocht te verheerlijken en wel in dezez voege: «Wanneer menschen van ons eigen bloed om bidden, om onze maatschap ter hulpe te smellen, zal de Hemel ons niet afhouden van de redding, welke zij een roof noemen.»

Nu heeft de Engelse regering het onbeschaamd optreden van Jameson veroordeeld: zal nu ook de hofpoet verhoedend, misschien wel afgezet worden?

Eigenaardig is het te vernemen, hoe de Engelse Christelijke pers over het kerkelijk en godsdienstig leven der Transvaalsche boeren oordeelt. Op den voorgond plaatst men — wij laten het betoog in een Engelsch blad — dat de boeren kinderen zijn van de reformatie, zool van Franschen als van Nederlanderschen oorsprong. Dat er onder de boeren velen van Hugonooten afstammen, blijkt uit de namen van Rousseau, de Villiers, le Roux, Joubert, Celliers enz. Het presbyteriaansche is in het kerkelijk leven der Transvalers zuiver bewaard gebleven, en er is een gedurige strijd tegen alle vormen, waaronder zonde en ongerechtigheid zich in het aangroeiende en voorspoedige land voordoen. Het geseleerde leven der Transvalers is zeer primitief en in vele opzichten zija de gewoonten van hun leven in hun eenvoudige loemen hutten niet verheven boven die van de zwarte bevolking. Natuurlijk kan men de godsdienstige overtuiging der Transvalers niet waardeeren, als men de «modern thought» is toegedaan. Daarom spreekt het blad er van, dat het godsdienstig geloof der Transvalers is overdekt met een dikke laag van bijgeloof, terwijl hun godsdienstige denkbeelden voor zeer onvolmaakt worden uitgekeken. Zij zijn inderdaad kinderen der natuur... van de natuur in haar strengste vormen.

Men meent dit te moeten verklaren uit hun leven in het open veld — uit hun strijd met de krachten der natuur. De koude, strenge leeringen van het Hyper-Calvinisme, hebben een eigenaardige bekooring voor de boeren, en voor alle dingen hebben zij er behagen in te lezen van het oordeel Gods en van de vaardigheid des Heeren om kwaadaadigers te straffen. Zij zijn opgevoed in een zeer strenge school, en de bezauidheden en angsten die hunne vaderen doorstonden, staan hun levendig voor den geest.

Met dat al verklaart men den Transvaalschen boer voor «godsdienstig», hij houdt den Sabbath, hij onderhoudt elke andere ordening Gods, en is een vlijtig en gete lezer van zijn Hollandschen Bijbel en van zijn Psalmboek. De wijze, waarop de boeren in het Hervormde genootschap kerk houden, wordt «werkelijk» genoemd en voor menigeen eene «beproeving». Weininge leeraars van de Hervormde kerk (een tak van de Staatkerk in Nederland) preken uit het hoofd. In den regel lezen zij hunne predikaten en somtijds ook hunne gebeden. De leeraars worden door de leden der kerk in loofgeere gehouden, en dit niet alleen door de leden der kerk welke zij dienen, maar ook door hen, die tot andere kerkformatien behooren, als de Gereformeerde kerk, of de United Church van de Kaapkolonie, en de Dopperkerk, waarvan president Kruger een getrouw lid is.

Over het algemeen zijn de boeren voorbeeldig getrouw in het vervullen van de plichten van hun godsdienst. De predikant bezoekt tweemaal in het jaar met een ouderling de leden der gemeente onmiddellijk voor het Avondmaal. Ook ziet men zeer goed toe, wie men tot het Avondmaal toelaat. Het jonge volk ontvangt jaren achtereen Catechistisch onderwijs. Het vieren van het Avondmaal wordt veertien dagen te voren aangekondigd, en in den loop, en op den Zondag voor het Avondmaal houdt men eene voorbereiding, waarbij aan het einde de mannen die voornemens zijn tot het Avondmaal te komen, op de vragen die hun gedaan worden hebben te antwoorden, nl. of zij met hun gansche hart volharden in de leer die zij beïlden, of zij een Christelijk leven wenschen te leiden en of zij zich aan de kerkelijke tucht wenschen te onderwerpen. Allen, die leden van de Gereformeerde kerk wenschen te worden, worden regelmatig onderwezen in de Christelijke geloofsleer volgens de Nederlandsche Geloofsbelijdenis en den Heidelbergchen Catechismus, en ook in de Bijbelsche historie, alsmede in den oorsprong en de voortgang der reformatie van de Christelijke kerk. Na een daggelijk onderzoek ondergaan te hebben, worden zij, wanneer aan de eischen voldaan werd, plechtig in het openbaar toegelaten tot de vastig.

Voorts beschrijft het Engelsche blad hoe de Transvaalsche boer zeer geest is in het houden van des Heeren Avondmaal. Als die tijd aanbreekt, worden alle andere zaken op den achtergrond gedrongen. Men moet een groote voorraad vergaderen voor de dikwerf lange reis, en daarbij behooren maatregelen genomen te worden voor het bestier der boerderij in de afwezigheid van het grootste deel van het gezin. Eindelijk is de dag van het vertrek aangebroken en de landelijke wagen zonder veeren wordt met 10 A 12 juk ossen gespannen, om de geheele huishouding in staat te stellen de kerk en het nachemaal bij te wonen, al is men er 50, 80 ja 100 mijlen van verwijderd. De boer doet dan in zijne kleeding denken aan de Kwakers in Engeland: zijn kleeding is, evenmin als zijn theologie, medegegaan met den intellectuelen voortgang dezer eeuw.

Daarna gaat het blad de Transvalers voorstellen als menschen, die de hartstocht voor waarheid en menscheijkheid niet kennen. Er waor wordt die beschuldiging gegrond? Omdat zij vasthouden aan den Bijbel als Gods Woord, en van de moderne critiek niets willen weten. En wat de hartstocht voor menscheijkheid aangaat, al weten wij zeer wel, dat de houding der boeren tegenover de «naturellen» te wenschen overlaet, een Engelschman moet zich schamen iets dergelijks te zeggen. De schamtelooze politiek, die Engeland dreef tegenover de Transvaal, de gruwelen, die de «Chartered Company» bedreef tegen de Kaffers, moesten de Engelschen doen zwijgen over het gebrek aan humaniteit bij de Transvaalsche boeren.

Wanneer de gezinnen in ossenwagens bij de kerk gekomen zijn, worden er tenten opgeslagen, waarin zij dan eenige dagen vertoeven. Zulk een kerkgebouw, omringd door vele tenten, moet een eigenaardig gezicht opleveren. Voorts deelt de Engelsche schrijver mede, dat geen Avondmaal gehouden wordt, dan nadat de kerkeraad is vergaderd geweest om te onderzoeken, of de leden der gemeente tot 's Heeren dienst mogen worden toegelaten. Verder wordt er nog gewag gemaakt van de wijze, waarop het Avondmaal gehouden wordt, hegeen wij zeer wel met stilzwijgen kunnen voorbijgaan, omdat juist dezelfde vorm gevolgd wordt als bij ons.

De leeringen van de Hervormde kerk worden door de andere takken der Nederlandsche Gereformeerde kerk voor eenigzins onrechtvaardig gehouden, en vele van hare leeraars en van hare leden hebben het Arianisme of het semi-Arianisme aangenomen. Daarom is de toekomst dier kerk niet helder.

Wij laten het hierbij, na er op te hebben gewezen, dat hetgeen de Engelschen, ook de Engelse Christenen, niet in de Transvalers kunnen dragen, wij juist houden voor de bron van hun kracht.

Frankrijk. Plan voor een nieuw s.g. parlement van godsdiensten.

Het parlement van godsdiensten dat in Chicago in 1893 gehouden is, wil men in 1900 herhalen, wanneer er eene wereldtentoonstelling te Parijs gehouden zal worden. Een zekere abt Charbonnel wil zich voor de zaak spannen en heeft zich daarom tot verscheidene personen met eene circulaire gewend. In de Revue bleue heeft genoemde abt eenige antwoorden geplaatst, die hij op zijne circulaire kreeg. De heer Jules Simon vrees, dat men in het parlement zal gaan redetwisten over leerstukken. De heer Vogue is van oordeel, dat men zich vooral over de zaak niet kan uit spreken. Daarentegen is de heer Max Leclere zeer met het plan ingenomen, daar hij meent, dat het parlement den broederband tusschen de menschen nauwer zal aanhalen, en in staat zal zijn, om vele vooroordelen te doen wijken. Een brief van den hoogleeraar Sabatier, deken der protestantsche theologische faculteit, bevat eene instemming met het denkbeeld, terwijl ook de opperrabijn, de heer Zadoc Kahn, er zijn zegel aan hecht.

Ook onder zijn Roomsche geloofsgenooten ontbreekt het pater Charbonnel niet aan toejuiching. Zelfs toont de abt Lemire, lid van de kamer van afgevaardigden, dat hij met het denkbeeld zeer ingenomen is. De bekende pater Dillon is wel voor een parlement van godsdiensten, maar hij voorziet groote moeilijkheden. Integendeel verklaarde de kardinaal Meignan, aartsbischop van Tours, op eene befefde manier, dat hetgeen te Chicago gelukt is, te Parijs zou mislukken. Zou denker er ook de bisschop van Angers, Mathieu over, die zich volgenderwijze over het parlement uitlaat: De Franschen zijn onvatbaar voor het oprichte liberalisme en voor den ernst waardoor alleen het succes kan verzekerd worden van eene poging, die even nieuw als verdacht is aan zoovele achtbare personen.

Tot onzen spijt bemerken wij niet, dat men in Gereformeerde kringen zich tegen het plan van den pater principieel verzet. Eigenaardig is het, dat men het parlement van godsdiensten als aanhangsel van de wereldtentoonstellingen maken wil. Die tentoonstellingen zijn in den grond niets anders dan kermissen op groote schaal. Ook gelooven wij, dat wanneer men in 1900 zulk een parlement ziet aasmkomen, men eene repetitie te wachten heeft, van wat te Chicago reeds werd opgedischt. Waarschijnlijk zullen te Parijs ongeveer dezelfde menschen spreken als die te Chicago het woord voerden.

WINCKEL.

Voer Kinderen.

EEN REIS IN DE MIDDELEEUWEN.

XIV.

NOG GEEN REIS.

«Als iemand verre reizen doet, Dan kan hij wat verhalen.»

Zoo zegt het liedje, en had het voor 6 eeuwen al bestaan, dan ware 't zeker toegepast op de Polo's, nu zij eindelijk naar hun vaderland voor goed terugkeerden.

Te Giana hadden ze indertijd het eerst den grond van Azië betreden. Te Trapunctum seiden ze, na vele jaren, dit werelddeel vader waer. De heeren en de terragreis allen strekten zich zeker uit over een 20,000 mijlen (kilometers) en dat in die tijden! Maar daarbij moesten dan nog gerekend worden de vele groote reizen, die zool als we zagen, Marco Polo op last van Koebal-kan ondernam, tijdens de zeventien jaar, die onze Venetiaan in Azië doorbracht. Tel men al die reizen te water en te land er bij, dan komen we zeker tot zeer ver over de honderdduizend mijl. En daar de reis meest door nog vrij onbekende landen ging, hadden de Polo's gewis later heel wat te vertellen.

Toen dan ook de Polo's, heel wat ouder dan toen zij heengingen, veranderd ook, maar nog gezond en wel, in Venetië terugkeerden, liep alles uit om hen te zien en te spreken. Vrienden

den en bekenden stroomden van alle zijden toe, om zich te overtuigen, dat werkelijk de Polo's na zooveel jaren en uit zulke verre landen, veilig waren wegekeerd en wezenlijk in levenden lijve weer in Venetië rondvoeren. (Want men bereikt daar elkander veelal per gondel, gezegd schuit.)

Natuurlijk moesten al de vrienden op de hoogte gesteld worden van 't geen de reizigers gezien en beleefd hadden. Met open ooren zaten allen te luisteren, maar menigeen haalde nu en dan de schouders op en dacht: Ze vergrooten het zeker een beetje of weten het niet zoo net meer, en dichten er nu maar wat bij. Ook kwamen er telkens vele nieuwsgierigen, die, al waren ze geen kennissen, toch ook graag veel hooren wilden. Weldra droeg Marco Polo onder hen den bijnaam van Meiser Millions dat is mijnheer Millions. Dat kwam, doordat hij in zijn verhalen zoo vaak het woord «millioen» moest gebruiken, b.v. als hij vertelde van het ontzaglijk inkomen, dat de Khan had, of van zeden met meer inwoners dan menige staat in Europa bevatte. In ons werelddeelt rekende men toen meestal hoogstens bij duizenden.

Veel rust scheen onze reizigers echter niet beschoren. Want nauwelijks waren de bezoekers wat geminderd, en was de eerste weelust wat bevredigd, of er brak oorlog uit.

Italië is eerar in de laatste tijden een koninkrijk geworden. De oulers van onze lezers zullen zich misschien nog herinneren, hoe in den tijd toen zij school gingen, Italië nog in zeven of acht rijken was verdeeld. Veel vroeger waren er zeker wel driemaal zooveel, en telde men er onder anderen vele republieken, zool als Florence, Pisa, Venetië en Genua. Van die alle is er nog maar één over, te weten San Marino, in Midden-Italië. Maar die is dan ook zoo klein, dat als de klok luidt, men het in de heele republiek hooren kan.

In den tijd waarvan we nu spreken, ongeveer 't jaar 1300, was de machtige republiek Genua in 't westen van Italië, met het niet minder machtige Venetië in het oosten, in strijd geraakt. Nauwelijks waren onze reizigers goed en wel weer thuis, toen het spel begon.

Op zekeren middag zat het drietal gezellig aan den waterkant — dat is in Venetië meteen de huienkant — te redeneren, waar de juffrouw die zij begeleid hadden, nu wel zitten zou, toen een vriend uit zijn gondel stapte en binnentrad. Hij bracht slecht nieuws. De Genuezen hadden een oorlogsvloot uitgerust, en die was de Adriatische zee binnengevaren en naderde de stad.

Gij begrijpt hoeveel beweging dit bericht werkte. De Raad kwam bijeen om te beraadslagen wat te doen stond. Venetië was goed toegerust tot den oorlog, en zoo besloot men dan den vijand niet minder dan negentig welgevarende galeien tegemoet te redden. Het bevel over die vloot zou de Doge voeren, die Andreas Dandolo heette. (De Doge was de hoogste persoon in Venetië. Zijn naam komt van het Latijnsche *dux*, in 't Fransch *duc*. «Duc d'alt» is gelijk zij weet, de hertog van Alva. 't Woord beteekent dan ook zooveel als hertog, d. i. leider of aanvoerder in den oorlog.)

Nu waren de Venetianen wijs genoeg om naar de beste personen om te zien, die in den tochten zeezifft 't bevel konden voeren. Men wist, dat Marco Polo een bevaren zee-man was, en al was hij ternaauwernood weer in stad'toch werden sanstonds zijn diensten gevraagd. Het bevel over een der grootste oorlogsschepen werd hem opgedragen.

De vloot zelde uit, en het duurde niet lang, of men kreeg de strijdvaacht der Genuezen in 't gezicht, die ook niet min was. Er ontstond een hevig gevecht. De kans was echter den Venetianen niet gunstig. Hun vloot werd verslagen niet alleen, maar zelfs maakten de Genuezen een groot aantal gevangenen, en onder dezen den Doge, Andreas Dandolo, en onzen vriend Marco Polo.

't Had niet aan hem gelegen. Zeer dapper had hij zich gewerd, doch hij werd in den strijd gewond en moest zich toen overgeven. In gezepaal voerden de vijanden de veroverde schepen met de gevangenen naar Genua. Daar werden Dandolo, Polo en de anderen gevangen gezet, tuidat over hun vrijlating onderhandeld zou zijn, en de oorlog had opgehouden.

«Dat was een groote ramp, zouden we zeggen, vooral voor iemand, die pas van een lange reis komt en nu op een rustig leven hoopt. Toch hebben we 't aan die ramp te danken, dat we zoo goed weten al wat den Polo's op hun reizen is voorgekomen. Want in de gevangenschap had Marco al den tijd en de gelegenheid om zijn reizen in Azië te beschrijven, te meer wij hij de daarvan gemaakte aantekeningen kon gebruiken. Zoo ontstond het beroemde reisverhaal, dat gelezen wordt tot op dezen dag, dat Polo's naam beroemd heeft gemaakt, en waaruit ik u hier verteld heb.

(Slet volgt.)

AAN VRAGERS.

Onze lezer, de heer C. M. D. te S., deelt ons mede, dat het ter plaatse zijner inwoning sedert betrekkelijk korten tijd mode is geworden dat, wanneer een lijd begravens wordt, dadelijk, nadat de spreker geëindigd heeft, door de familieleden en vrienden — soms zeer vele in getal — de schep genomen wordt, om eene hoeveelheden zand op de kist te werpen. Schoep waren door den grafverder reeds eenige vooraf van op de kist geworpen. Hij vraagt nu verklaring van den oorsprong en de betekenis dier handeling.

We maken hierbij op, dat deze gewoonte op vele plaatsen bestaat, naar we meenen, en hier en daar, jaist anders als bij onzen lezer, afneemt. De oorsprong is zeker te zoeken in overoude tijden, toen het begravens niet geschiedde door bepaalde personen (thans sleedaanszeggers, «bidders», «groefbidders» of «aansprekers» geheeten), maar door de vrienden van den gestorvene. Zoo was het in den heidenschen tijd bij onze vaderen. Van Stefanus lezen we ook, dat eenige godvruchtige mannen 't hem gezamenlijk ten grave droegen. Dezen waren blijkbaar geen huurlingen.

Later werd dit in zoover anders, dat betrekkingen en vrienden wel medegingen, maar de eigenlijke teraardbestelling in hun tegenwoordigheid door anderen lieten verrichten. Zoo is het nu ook. Doch het werpen van een weinig zand op de kist is een overblijfsel van de vroegere wijze van doen; men neemt daardoor zelf, al is 't slechts een oogenblik, deel aan de teraardbestelling, en de grafverder geeft daartoe het teken door voor te gaan.

Mocht iemand het beter weten, dan zij hij zoo goed het te zeggen.

HOOGERBEEK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Maastricht B (vanc-Goudkerk), L van der Valk te Scheveningen A. — Kamerik (d. Brunkelen), C. Steekere te Balmes (gen. Riddaerkerk). — Zierikzee (alle maal), G. H. W. Easlink te Stie-

recht. — Heinkenszand (d. Goe), J. J. Koopmans (n. te Naaldwijk (d. 's-Gravenhage). — Berkel, H. R. Nieborg te Koevijk. — Spilgenisse, J. van den Berg te Rhoon. — Kamperland (gen. Wiselkerker), J. Meulink te Dussen (Noord-Brabant).

AANGESOMEN: Vuurburg, P. J. Wijngaeta te Zanddam B. — Goer, R. J. van der Veen te Bolsward (Fr.) A.

BEROEFEN: Arnhem (d. Middelburg), A. L. Ruijs te Serookerke B. — Diejstijk, J. M. M. G. Wolf EFH. te Maastrand. — Hoogeveen, J. Breukelaar te Bodegraven.

Nederlandsche Hervormde Kerk. BEROEPEN: Hedel, A. ten Have te Polbroek. — Moerdijk, F. J. Los te Brochem en Kerkwijk. — Ede, F. A. Steenbakker Morilyon Loven te Lexmond. — Hooge-Zwaluwe, L. A. Geselschap te Kockengen. — Pretoria (Transvaal), C. Spoelstra te Zoeterwoude. — Gapinge (d. Middelburg), P. de Bank te Oost-Kapelle. — Oudega, W. Mensse te Bennekom. — Cameren (d. Zalt-Bommel), E. J. Hermot te Staphorst. — De Laer, W. A. Keers te Veere. — Eindhoven (Groningen), H. L. Spekman te Wijk en Ufforst. — Vahburg e. a., A. J. Rottemeier JH.L. te Laren en Verwoide. — Nieuw- en St.-Footland (d. Middelburg), J. C. G. Gobius de Sart te Eemnes-Buiten. — Waperveen, M. J. A. Brouwers te Rottevalle. — Oppenhuisen, J. Boer Knotmets te Rhoon. — Zwartsluis, A. Jellema te Berlikum. — Hindeloopen, L. B. Tjebbes te Schraard. — Ulrum, J. Busch Keiser J.G. te Dwingeloo. — Bredervoort, J. van Dijk te Oldemarkt. — Acquoy (Geld.), J. W. F. Roth te Besoven.

AANGESOMEN: Pretoria (Transvaal), C. Spoelstra te Zoeterwoude. — Midwood, B. D. Erdmans, cand. — Ochten (bij Tiel), C. Diehl te Hillegersberg.

BEROEFEN: Herbarium, J. D. Dardenne Ankering te Hilaard. — Gouda, G. Mansveld te Scherpenzeel. — Haare, W. Meijering te Oldelennert. — Aalsmeer, J. D. J. Idenburg te Ter Aa. — Wetendinge en Elst (bij Reenen), Chr. Ynzonides te Renkum. — Midlum, J. G. Knottnerus A.M. te 's-Gravenhage. — Knollendam, B. D. Rardmans, cand. — Vuursche, F. J. Los te Brochem en Kerkwijk. — 's-Heer-Hendrikskinderen e. a. (d. Goe), A. M. Knottnerus te Zaamslag. — Nieuwerkerk (op Dinkeland), J. van den Bergen te Varsveld en Sinderhoek. — Loosdorp, B. Zoete te Augustinaga.

Evang. Luth. Kerk. AANGESOMEN: Maastricht, J. H. Grotendieck H.Fr. te Zierikzee.

BEROEFEN: Hedel, A. ten Have te Polbroek. — Moerdijk, F. J. Los te Brochem en Kerkwijk. — Ede, F. A. Steenbakker Morilyon Loven te Lexmond. — Hooge-Zwaluwe, L. A. Geselschap te Kockengen. — Pretoria (Transvaal), C. Spoelstra te Zoeterwoude. — Gapinge (d. Middelburg), P. de Bank te Oost-Kapelle. — Oudega, W. Mensse te Bennekom. — Cameren (d. Zalt-Bommel), E. J. Hermot te Staphorst. — De Laer, W. A. Keers te Veere. — Eindhoven (Groningen), H. L. Spekman te Wijk en Ufforst. — Vahburg e. a., A. J. Rottemeier JH.L. te Laren en Verwoide. — Nieuw- en St.-Footland (d. Middelburg), J. C. G. Gobius de Sart te Eemnes-Buiten. — Waperveen, M. J. A. Brouwers te Rottevalle. — Oppenhuisen, J. Boer Knotmets te Rhoon. — Zwartsluis, A. Jellema te Berlikum. — Hindeloopen, L. B. Tjebbes te Schraard. — Ulrum, J. Busch Keiser J.G. te Dwingeloo. — Bredervoort, J. van Dijk te Oldemarkt. — Acquoy (Geld.), J. W. F. Roth te Besoven.

AANGESOMEN: Pretoria (Transvaal), C. Spoelstra te Zoeterwoude. — Midwood, B. D. Erdmans, cand. — Ochten (bij Tiel), C. Diehl te Hillegersberg.

BEROEFEN: Herbarium, J. D. Dardenne Ankering te Hilaard. — Gouda, G. Mansveld te Scherpenzeel. — Haare, W. Meijering te Oldelennert. — Aalsmeer, J. D. J. Idenburg te Ter Aa. — Wetendinge en Elst (bij Reenen), Chr. Ynzonides te Renkum. — Midlum, J. G. Knottnerus A.M. te 's-Gravenhage. — Knollendam, B. D. Rardmans, cand. — Vuursche, F. J. Los te Brochem en Kerkwijk. — 's-Heer-Hendrikskinderen e. a. (d. Goe), A. M. Knottnerus te Zaamslag. — Nieuwerkerk (op Dinkeland), J. van den Bergen te Varsveld en Sinderhoek. — Loosdorp, B. Zoete te Augustinaga.

Evang. Luth. Kerk. AANGESOMEN: Maastricht, J. H. Grotendieck H.Fr. te Zierikzee.

BEROEFEN: Hedel, A. ten Have te Polbroek. — Moerdijk, F. J. Los te Brochem en Kerkwijk. — Ede, F. A. Steenbakker Morilyon Loven te Lexmond. — Hooge-Zwaluwe, L. A. Geselschap te Kockengen. — Pretoria (Transvaal), C. Spoelstra te Zoeterwoude. — Gapinge (d. Middelburg), P. de Bank te Oost-Kapelle. — Oudega, W. Mensse te Bennekom. — Cameren (d. Zalt-Bommel), E. J. Hermot te Staphorst. — De Laer, W. A. Keers te Veere. — Eindhoven (Groningen), H. L. Spekman te Wijk en Ufforst. — Vahburg e. a., A. J. Rottemeier JH.L. te Laren en Verwoide. — Nieuw- en St.-Footland (d. Middelburg), J. C. G. Gobius de Sart te Eemnes-Buiten. — Waperveen, M. J. A. Brouwers te Rottevalle. — Oppenhuisen, J. Boer Knotmets te Rhoon. — Zwartsluis, A. Jellema te Berlikum. — Hindeloopen, L. B. Tjebbes te Schraard. — Ulrum, J. Busch Keiser J.G. te Dwingeloo. — Bredervoort, J. van Dijk te Oldemarkt. — Acquoy (Geld.), J. W. F. Roth te Besoven.

AANGESOMEN: Pretoria (Transvaal), C. Spoelstra te Zoeterwoude. — Midwood, B. D. Erdmans, cand. — Ochten (bij Tiel), C. Diehl te Hillegersberg.

BEROEFEN: Herbarium, J. D. Dardenne Ankering te Hilaard. — Gouda, G. Mansveld te Scherpenzeel. — Haare, W. Meijering te Oldelennert. — Aalsmeer, J. D. J. Idenburg te Ter Aa. — Wetendinge en Elst (bij Reenen), Chr. Ynzonides te Renkum. — Midlum, J. G. Knottnerus A.M. te 's-Gravenhage. — Knollendam, B. D. Rardmans, cand. — Vuursche, F. J. Los te Brochem en Kerkwijk. — 's-Heer-Hendrikskinderen e. a. (d. Goe), A. M. Knottnerus te Zaamslag. — Nieuwerkerk (op Dinkeland), J. van den Bergen te Varsveld en Sinderhoek. — Loosdorp, B. Zoete te Augustinaga.

Evang. Luth. Kerk. AANGESOMEN: Maastricht, J. H. Grotendieck H.Fr. te Zierikzee.

BEROEFEN: Hedel, A. ten Have te Polbroek. — Moerdijk, F. J. Los te Brochem en Kerkwijk. — Ede, F. A. Steenbakker Morilyon Loven te Lexmond. — Hooge-Zwaluwe, L. A. Geselschap te Kockengen. — Pretoria (Transvaal), C. Spoelstra te Zoeterwoude. — Gapinge (d. Middelburg), P. de Bank te Oost-Kapelle. — Oudega, W. Mensse te Bennekom. — Cameren (d. Zalt-Bommel), E. J. Hermot te Staphorst. — De Laer, W. A. Keers te Veere. — Eindhoven (Groningen), H. L. Spekman te Wijk en Ufforst. — Vahburg e. a., A. J. Rottemeier JH.L. te Laren en Verwoide. — Nieuw- en St.-Footland (d. Middelburg), J. C. G. Gobius de Sart te Eemnes-Buiten. — Waperveen, M. J. A. Brouwers te Rottevalle. — Oppenhuisen, J. Boer Knotmets te Rhoon. — Zwartsluis, A. Jellema te Berlikum. — Hindeloopen, L. B. Tjebbes te Schraard. — Ulrum, J. Busch Keiser J.G. te Dwingeloo. — Bredervoort, J. van Dijk te Oldemarkt. — Acquoy (Geld.), J. W. F. Roth te Besoven.

AANGESOMEN: Pretoria (Transvaal), C. Spoelstra te Zoeterwoude. — Midwood, B. D. Erdmans, cand. — Ochten (bij Tiel), C. Diehl te Hillegersberg.

BEROEFEN: Herbarium, J. D. Dardenne Ankering te Hilaard. — Gouda, G. Mansveld te Scherpenzeel. — Haare, W. Meijering te Oldelennert. — Aalsmeer, J. D. J. Idenburg te Ter Aa. — Wetendinge en Elst (bij Reenen), Chr. Ynzonides te Renkum. — Midlum, J. G. Knottnerus A.M. te 's-Gravenhage. — Knollendam, B. D. Rardmans, cand. — Vuursche, F. J. Los te Brochem en Kerkwijk. — 's-Heer-Hendrikskinderen e. a. (d. Goe), A. M. Knottnerus te Zaamslag. — Nieuwerkerk (op Dinkeland), J. van den Bergen te Varsveld en Sinderhoek. — Loosdorp, B. Zoete te Augustinaga.

Evang. Luth. Kerk. AANGESOMEN: Maastricht, J. H. Grotendieck H.Fr. te Zierikzee.

BEROEFEN: Hedel, A. ten Have te Polbroek. — Moerdijk, F. J. Los te Brochem en Kerkwijk. — Ede, F. A. Steenbakker Morilyon Loven te Lexmond. — Hooge-Zwaluwe, L. A. Geselschap te Kockengen. — Pretoria (Transvaal), C. Spoelstra te Zoeterwoude. — Gapinge (d. Middelburg), P. de Bank te Oost-Kapelle. — Oudega, W. Mensse te Bennekom. — Cameren (d. Zalt-Bommel), E. J. Hermot te Staphorst. — De Laer, W. A. Keers te Veere. — Eindhoven (Groningen), H. L. Spekman te Wijk en Ufforst. — Vahburg e. a., A. J. Rottemeier JH.L. te Laren en Verwoide. — Nieuw- en St.-Footland (d. Middelburg), J. C. G. Gobius de Sart te Eemnes-Buiten. — Waperveen, M. J. A. Brouwers te Rottevalle. — Oppenhuisen, J. Boer Knotmets te Rhoon. — Zwartsluis, A. Jellema te Berlikum. — Hindeloopen, L. B. Tjebbes te Schraard. — Ulrum, J. Busch Keiser J.G. te Dwingeloo. — Bredervoort, J. van Dijk te Oldemarkt. — Acquoy (Geld.), J. W. F. Roth te Besoven.

AANGESOMEN: Pretoria (Transvaal), C. Spoelstra te Zoeterwoude. — Midwood, B. D. Erdmans, cand. — Ochten (bij Tiel), C. Diehl te Hillegersberg.

BEROEFEN: Herbarium, J. D. Dardenne Ankering te Hilaard. — Gouda, G. Mansveld te Scherpenzeel. — Haare, W. Meijering te Oldelennert. — Aalsmeer, J. D. J. Idenburg te Ter Aa. — Wetendinge en Elst (bij Reenen), Chr. Ynzonides te Renkum. — Midlum, J. G. Knottnerus A.M. te 's-Gravenhage. — Knollendam, B. D. Rardmans, cand. — Vuursche, F. J. Los te Brochem en Kerkwijk. — 's-Heer-Hendrikskinderen e. a. (d. Goe), A. M. Knottnerus te Zaamslag. — Nieuwerkerk (op Dinkeland), J. van den Bergen te Varsveld en Sinderhoek. — Loosdorp, B. Zoete te Augustinaga.

Evang. Luth. Kerk. AANGESOMEN: Maastricht, J. H. Grotendieck H.Fr. te Zierikzee.

BEROEFEN: Hedel, A. ten Have te Polbroek. — Moerdijk, F. J. Los te Brochem en Kerkwijk. — Ede, F. A. Steenbakker Morilyon Loven te Lexmond. — Hooge-Zwaluwe, L. A. Geselschap te Kockengen. — Pretoria (Transvaal), C. Spoelstra te Zoeterwoude. — Gapinge (d. Middelburg), P. de Bank te Oost-Kapelle. — Oudega, W. Mensse te Bennekom. — Cameren (d. Zalt-Bommel), E. J. Hermot te Staphorst. — De Laer, W. A. Keers te Veere. — Eindhoven (Groningen), H. L. Spekman te Wijk en Ufforst. — Vahburg e. a., A. J. Rottemeier JH.L. te Laren en Verwoide. — Nieuw- en St.-Footland (d. Middelburg), J. C. G. Gobius de Sart te Eemnes-Buiten. — Waperveen, M. J. A. Brouwers te Rottevalle. — Oppenhuisen, J. Boer Knotmets te Rhoon. — Zwartsluis, A. Jellema te Berlikum. — Hindeloopen, L. B. Tjebbes te Schraard. — Ulrum, J. Busch Keiser J.G. te Dwingeloo. — Bredervoort, J. van Dijk te Oldemarkt. — Acquoy (Geld.), J. W. F. Roth te Besoven.

AANGESOMEN: Pretoria (Transvaal), C. Spoelstra te Zoeterwoude. — Midwood, B. D. Erdmans, cand. — Ochten (bij Tiel), C. Diehl te Hillegersberg.

BEROEFEN: Herbarium, J. D. Dardenne Ankering te Hilaard. — Gouda, G. Mansveld te Scherpenzeel. — Haare, W. Meijering te Oldelennert. — Aalsmeer, J. D. J. Idenburg te Ter Aa. — Wetendinge en Elst (bij Reenen), Chr. Ynzonides te Renkum. — Midlum, J. G. Knottnerus A.M. te 's-Gravenhage. — Knollendam, B. D. Rardmans, cand. — Vuursche, F. J. Los te Brochem en Kerkwijk. — 's-Heer-Hendrikskinderen e. a. (d. Goe), A. M. Knottnerus te Zaamslag. — Nieuwerkerk (op Dinkeland), J. van den Bergen te Varsveld en Sinderhoek. — Loosdorp, B. Zoete te Augustinaga.

Evang. Luth. Kerk. AANGESOMEN: Maastricht, J. H. Grotendieck H.Fr. te Zierikzee.

BEROEFEN: Hedel, A. ten Have te Polbroek. — Moerdijk, F. J